સોરઠ ઈન્ટરનેશનલ સ્કૂલ - જૂનાગઢ.

ધોરણ : 10	સંસ્કૃત	કુલ ગુણ : 80
તારીખ : 2022	પેપર - 3	સમય : 3 કલાક

વિભાગ-A

- **अधोदत्तस्य गद्यखण्डस्य गुर्जरभाषायाम् अनुवाद कुरुत । (कोऽपि एकः)** **(4)**

(નીચે આપેલા ગદ્યખંડનો ગુજરાતી ભાષામાં અનુવાદ કરો.) (કોઈ પણ એક)

(1) अथ तेषां तत्कुलिशोपमं वचनं समाकर्ण्य मत्स्याः परस्परं प्राहुः – "श्रुतोऽयं धीवरालापः । अधुना अस्माभिः किं कर्तव्यम् ।" तत्र अनागतविधाता नाम मत्स्यः प्राह – "नूनं प्रभातसमये धीवराः अत्रागम्य मत्स्यसंक्षयं करिष्यन्ति इति मम मनसि वर्तते । तन्न युक्तं साम्प्रतं क्षणमपि अत्र अवस्थातुम् । अस्माभिः रात्रौ एव किञ्चत् समीपं सरः गन्तव्यम् । अहं तावत् जलाशयान्तरं गच्छामि ।"

(2) वस्तुतः अस्तित्वरुपेण सतारुपेण वा एते पदार्थाः परस्परं भिन्नाः सन्तीति प्रतीयन्ते । परन्तु प्रत्यक्षतः परस्परं भिन्नेषु पदार्थेषु अप किञ्चिदेकं स्वाभाविकम् आन्तर्यमपि भवति । ते ते पदार्थाः यदा क्रियायां प्रयुक्ताः भवन्ति, तदा अस्य प्रतीतिः भवति । अस्य सिद्धान्तस्य उपदेशः द्वाविंशतिशतवर्षेभ्यः पूर्वम् आचार्येण पतञ्जलिना स्वकीये व्याकरणमहाभाष्ये कृतः । तत्र ते कथयन्ति ।

- **अधोदत्तानां संस्कृत प्रश्नानाम् उत्तराणि विकल्पेभ्यः चित्वा संस्कृते लिखत । (कौ अपि दौ) (2)**

(નીચે આપેલા સંસ્કૃત પ્રશ્નોના ઉત્તર વિકલ્પમાંથી શોધીને સંસ્કૃતમાં લખો.) (કોઈપણ બે)

(3) देशान् भ्रमन् एकदा शक्तिकुमारः कुत्रः समागतः ?

(A) कावेरीतरपतने (B) गंगातीरे (C) यमुनातीरे

(4) प्रवाहरुपे परिवारे किं वहति ?

(A) स्नेहरुप जलं (B) आवर्तपात (C) दुगधम्

(5) लोष्टः कस्य विकारः वर्तते ?

(A) सुर्येण (B) पृथिव्याः (C) जनाः

- **अधोदत्तानां प्रश्नानाम् उत्तराणि गुर्जरभाषायां लिखत । (कौ अपि दौ)** **(4)**

(નીચે આપેલા પ્રશ્નોના ઉત્તર ગુજરાતી ભાષામાં લખો.) (કોઈપણ બે)

(6) અનાગતવિધાતાએ પોતાનો કયો મત દર્શાવ્યો ?

(7) બ્રહ્મા ક્ષમા અંગે શું કહે છે ?

(8) કૂટનાથે વિત્તદાસને છેતરવા માટે કઈ યોજના બનાવી ?

- **अद्योदत्तस्य विषयस्य उपरि संक्षेपेण टिप्पणी लिखत । (कोऽपि एकः)** **(2)**

(નીચે આપેલા વિષય ઉપર ટૂંકનોંધ લખો.) (કોઈપણ એક)

(9) આવર્તપાત નામના વિઘ્નને સમજવો.

(10) ક્રોધની શારીરિક અસરો

SIS JUNAGADH

- **अद्योदत्तं गद्यखण्डं पठित्वा प्रश्नानाम् उत्तराणि संस्कृत भाषायां लिखत ।** **(4)**

(નીચે આપેલો ગદ્યખંડ વાંચીને પ્રશ્નોના ઉત્તર સંસ્કૃત ભાષામાં લખો.)

(11) काञ्चीनगरे शक्तिकुमारो नाम एकः श्रेष्ठिपुत्रः प्रतिवसति स्म । स यदा स्वकीयस्य जीवनस्य द्वाविंशतितमे वर्षे प्रविष्टस्तदा चिन्तामापन्नः नास्ति दारविहीनानाम् अननुरुपगुणदाराणां च सुखम् । तत्कथं गुणवतीं भार्याम् अहं विन्देयमिति । ततः स प्रभूतं विचार्य वस्त्रान्ते पिनद्धशालिः दारग्रहणाय विविधान् देशान् अभ्रमत् । एकदा स कावेरीतीरेपतने समागतः ।

प्रश्ना : (1) श्रेष्ठिपुत्रः शक्तिकुमारः कुत्र प्रतिवसति स्म् ?

(2) कस्मिन् वर्षे प्रविष्टः शक्तिकुमारः चिन्तामापन्नः ?

(3) श्रेष्ठिपुत्रः कीदृशः किमर्थं च देशम् अभ्रमत् ?

(4) शक्तिकुमरः कीदृशीं भार्यां प्राप्तुम् ऐच्छत् ?

વિભાગ-B

- **अधोदत्तस्य पद्यखण्डस्य गुर्जरभाषायाम् अनुवाद कुरुत । (कोऽपि एकः)** **(4)**

(નીચે આપેલા પદ્યખંડનો ગુજરાતી ભાષામાં અનુવાદ કરો.) (કોઈપણ એક)

(12) तैलं मर्दय काये त्वं ततः स्नानं समाचर ।
यथाविधि जलेनैव वस्त्र स्वीयं प्रधावय ॥१॥
पूर्वाभिमुखमासीनः कुरु सन्ध्याविधिं तथा ।
वन्दस्व पितरौ नित्यं प्रातराशम् अशान च ॥२॥

SIS JUNAGADH

अथवा

(13) सुखं हि दुःखान्यनुभूय शोभते
घनान्धकारेष्विव दीपदर्शनम् ।
सुखात्तु यो याति नरो दरिद्रतां
धृतः शरीरेण मृतः स जीवति ॥

- **अधोदत्तानां संस्कृत प्रश्नानाम् उत्तराणि विकल्पेभ्यः चित्वा संस्कृते लिखत । (कौ अपि दौ)** **(2)**

(નીચે આપેલા સંસ્કૃત પ્રશ્નોના ઉત્તર વિકલ્પમાંથી શોધીને સંસ્કૃતમાં લખો.) (કોઈપણ બે)

(14) गुणेन कः परीक्ष्यते ?

(A) पुरुषः (B) पशुः (C) प्रस्तरः

(15) कैः प्रोक्तं जले लिखितमक्षरं भवति ?

(A) असिद्धः (B) सिद्धः (C) मानवः

(16) जनः किं लब्ध्वा परां शान्तिम् अधिगच्छति ?

(A) ज्ञानं (B) कर्मणी (C) आत्मा

- **अधोदत्तानां प्रश्नानाम् उत्तराणि गुर्जरभाषायां लिखत । (कौ अपि दौ)** **(4)**

(નીચે આપેલા પ્રશ્નોના ઉત્તર ગુજરાતી ભાષામાં લખો.) (કોઈપણ બે)

(17) પતિ પ્રત્યે પત્નીએ કેવી વાણી ઉચ્ચારવી જોઈએ ?

(18) કાર્યનો પ્રારંભ ન કરનારને કેવા માણસ તરીકે ઓળખવામાં આવ્યો છે ?

(19) ક્રોધાન્વિત રાવણે શું કર્યું ?

(20) અપવર્ગપ્રદા શિવની મૂર્તિ પ-વર્ગથી કેવી રીતે રચાયેલી છે ?

- **श्लोकपूर्तिं कुरुत । (कौ अपि दौ) (શ્લોક પૂર્ણ કરો.) (કોઈપણ બે)** **(4)**

(21) सर्वे भवन्तु .... भवेत् ॥

(22) आपत्सु रामः .... भवाञ्जनेयः

(23) विवादे विषादे .... त्वमेका भवानि ॥

વિભાગ-C

- **अधोदत्तस्य नाट्यखण्डस्य गुर्जरभाषायाम् अनुवाद कुरुत । (कोऽपि एकः)** **(4)**

(નીચે આપેલા નાટ્યખંડનો ગુજરાતી ભાષામાં અનુવાદ કરો.) (કોઈપણ એક)

(24) दुर्योधनः - एहि एहि पुत्र !

घटोत्कचः- अहो कल्याणः खलु अत्रभवान् । कल्याणानां प्रसूति पितामहमाह भगवान् चक्रायुधः ।

धृतराष्ट्रः - (आसनात् उत्थाय) किमाज्ञापयति भगवान् चक्रायुधः ।

घटोत्कचः- न न न । आसनस्थेन एव भवता श्रोतव्यो जनार्दनस्य सन्देशः ।

धृतराष्ट्रः - यदाज्ञापयति भगवान् चक्रायुधः । (उपविशति ।)

अथवा

SIS JUNAGADH

(25) चन्दनदासः - आर्य, किं मे भयं दर्शयति भवान। सन्तमपि गेहे अमात्यराक्षसस्य गृहजनं न समर्पयामि, किं पुनः असन्तम् ।

चाणक्यः - चन्दनदास, एव एष ते निश्चयः ।

चन्दनदासः - बाढम्, एष मे स्थिरः निश्चयः ।

चाणक्यः - (स्वगतम्) साधु चन्दनदास ! साधु ।

सुलभेष्वर्थलाभेषु परसंवेदने जनः ।

क इदं दुष्करं कुर्यात् इदानीं शिबिना विना ॥

- **अधोदत्तानि वाक्यानि कः वदति इति लिखत । (कौ अपि दौ)** **(2)**

(નીચે આપેલા વાક્યો કોણ બોલે છે તે લખો.) (કોઈપણ બે)

विभाग-'अ'	विभाग-'ब'
(26) न वयं दूतघातकाः	(1) पुनीतः
(27) कानि कानि तानि त्रिविधानि कार्याणि	(2) सुनीतः
(28) यदि मयुरः उदघाटयामि अक्षिणी	(3) दुर्योधनः
	(4) शाण्डिल्यः

- **अधोदत्तानां प्रश्नानाम् उत्तराणि गुर्जरभाषायां लिखत । (कौ अपि दौ:)** **(4)**

(નીચે આપેલા પ્રશ્નોના ઉત્તર ગુજરાતી ભાષામાં લખો.) (કોઈપણ બે)

(29) દુર્ઘટનાના સાક્ષી કોણ કોણ બને છે ?

(30) ઘટોત્કચ દુર્યોધનને રાક્ષસથી પણ વધારે ક્રૂર શા માટે કહે છે ?

(31) વિદ્યાભ્યાસ શા માટે કરવો જોઈએ ?

- **अधोदत्तयो: विषययो: उपरि संक्षेपेण टिप्पणी लिखत । (कौ अपि दौ:)** **(4)**

(નીચે આપેલા વિષય ઉપર ટૂંકનોંધ લખો.) (કોઈપણ બે)

(32) જતુગૃહ

(33) અભિમન્યુનું મૃત્યુ થતા અર્જુને કરેલ વિલાપનું વર્ણન

(34) ચાણક્ય

- **कोष्ठागतपदानि प्रयुज्य संस्कृतवाक्यानि रचयत । (कौ अपि दौ:)** **(2)**

(કૌંસમાં આપેલા પદોનો ઉપયોગ કરીને સંસ્કૃત વાક્યો બનાવો.) (કોઈપણ બે)

(35) ઘટોત્કચ ધૃતરાષ્ટ્રને પ્રણામ કરે છે. (घटोत्कच धृतराष्ट्र प्र + नम्)

(36) પથ્થરો અચેતન હોય છે. (प्रस्तर अचेतन भू)

(37) અમે દૂતને હણનારા નથી. (अस्मद् दूतघातका न)

વિભાગ-D

SIS JUNAGADH

- **अधोदत्तानां प्रश्नानाम् सुचनानुसारम् उत्तराणि लिखत ।**

(નીચે આપેલા પ્રશ્નોના સૂચનાનુસાર ઉત્તર લખો.)

(38) **'शैल:' शब्दस्य समानार्थकं शब्दम् अधोदत्तेभ्य: विकल्पेभ्य: चित्वा लिखत ।** **(1)**

अद्रि:, शिला, अंशु:

(39) **'पुराण:' शब्दस्य विरुद्धार्थकं शब्दम् अधोदत्तेभ्य: विकल्पेभ्य: चित्वा लिखत ।** **(1)**

नूतन:, अज:, शाश्वत:

(40) **अधोदत्तेभ्य: क्रियापदेभ्य: वर्तमानकालस्य अन्यपुरुषस्य बहुवचनस्य रुपं चित्वा लिखत ।** **(1)**

कुर्वन्ति, कुर्वत:, कुर्वति

(41) **अधोदत्तेभ्य: क्रियापदेभ्य: सामान्यभविष्यकालस्य मध्यमपुरुषस्य बहुवचनस्य रुपं चित्वा लिखत ।** **(1)**

भवष्यति, भविष्यथ:, भविष्यसि

(42) **अधोदत्तेभ्य: क्रियापदेभ्य: आज्ञार्थ-अन्यपुरुषस्य एकवचनस्य रुपं चित्वा लिखत ।** **(1)**

भवानि, भवतु, भवन्तु

(43) **अधोदत्तेभ्य: क्रियापदेभ्य: विध्यर्थस्य अन्यपुरुषस्य बहुवचनस्य रुपं चित्वा लिखत ।** **(1)**

लभेत, लभेयाताम्, लभेरन्

(44) **अधोदत्तस्य वाक्यस्म 'स्म' प्रयोग कृत्वा वाक्यं पुन: लिखत ।** **(1)**

घटोत्कच: दूत: आसीत् ।

(A) घटोत्कचः दूतः अस्ति स्म । (B) घटोत्कचः दूतः अस् ।

(C) घटोत्कचः दूतः आसीती स्म ।

(45) **अधोदत्तेभ्यः नामरुपेभ्यः षष्ठी विभक्तेः एकवचनस्य रुपं चित्वा लिखत ।** **(1)**

जातेभ्यः, जातस्य, जातयोः

(46) **अधोदत्तेभ्यः नामरुपेभ्यः तृतीया विभक्तेः एकवचनस्य रुपं चित्वा लिखत ।** **(1)**

लीलायाः, लीलाम्, लीलया

(47) **उपपदविभक्तेः प्रयोगं कृत्वा रिक्तस्थानं पूरयत ।** **(1)**

पांडवः .... सह न आसते । (पांडुभीः, पांडवैभ्यः, पांडवहः)

(48) **प्रकोष्ठात् युक्तं संख्यापदं चित्वा रिक्तस्थानं पूरयत ।** **(1)**

.... पदानि निष्क्रम्य शौचार्थं गच्छ । (शतं, शतैः, शतस्य)

(49) **रेखाङ्कितपदस्य कृदन्तप्रकारं लिखत ।** **(1)**

अत्रत्यं जलं <u>पीत्वा</u> मदीयाः एषा स्थितिः सञ्जाता । (विध्यर्थ, हेत्वर्थ, सम्बन्धक)

(50) **अधोदत्तस्य पदस्य सन्धिविच्छेद कुरुत ।** **(1)**

अपूर्वोऽयम् (अपूर्वः + अयम् अपूर्वः + ऽयम्, अपूर्वः + यम्)

(51) **अधोदत्तस्य पदस्य सन्धियुक्तं पदं लिखत ।** **(1)**

सर्वत्र + एव (सर्वत्रैव, सर्वत्रेव, सर्वत्रयेव)

SIS JUNAGADH

● **अधोदत्तयोः सामासिकपदयोः समासप्रकारौ लिखत ।** **(2)**

(નીચે આપેલા સામાસિક પદોના સમાસ પ્રકારો લખો.)

(52) सहर्षम् (कर्मधारयः, षष्ठी तत्पुरुषः, बहुव्रीहिः)

(53) देशान्तरम् (बहुव्रीहिः, कर्मधारयः, उपपद तत्पुरुष)

વિભાગ-E

(54) **अधोदत्तानि वाक्यानि कथानकक्रमानुसारेण पुनः स्थापयत ।** **(4)**

(નીચે આપેલા વાક્યોને કથાનક ક્રમાનુસાર ગોઠવી ફરીથી લખો.)

(1) यदयं वित्तदासः धनिकोऽपि लुब्धो वर्तते ।

(2) अतः केनापि उपायेन मया असौ वञ्चनीयः ।

(3) एकदा कूटनाथेन चिन्तितम् ।

(4) तस्य कूटनाथाभिधः वैश्यः प्रातिवेशिकः आसीत् ।

● **अद्योदत्तं गद्यखण्डं पठित्वा प्रश्नानाम् उत्तराणि संस्कृतभाषायां लिखत ।** **(4)**

(નીચે આપેલો ગદ્યખંડ વાંચીને પ્રશ્નોના ઉત્તર સંસ્કૃત ભાષામાં લખો.)

(55) संस्कृतसाहित्ये कालिदासः श्रेष्ठः कविः अस्ति । देव्याः प्रसादेन सः पण्डितः अभवत् इति कथा अस्ति । तस्मात् एव तस्य कालिदासः इति नाम् इति केचन वदन्ति । कालिदास 'रघुवंशम्', 'कुमारसम्भवम्', 'मेघदूतम्' इति उत्तमानि काव्यानि रचितवान् । कालिदासः 'ऋतुसंहारम्' इति खण्डकाव्यम् अपि

रचितवान् 'मालविकाग्निमित्रम्', 'अभिज्ञानशाकुन्तलम्', 'विक्रमोर्वशीयम् च इति त्रीणि नाटकानि अपि रचितवान् ।

प्रश्ना : (1) संस्कृतसाहित्ये कः श्रेष्ठकविः अस्ति ?

(2) कस्याः प्रसादेन सः पण्डितः अभवत् ?

(3) कालिदासः कानि उत्तमकाव्यानि रचितवान् ?

(4) कालिदासः कतिनाटकानि रचितवान् ? कानि च तानि ?

- **कर्ता सह कृतीनां योग्यं मेलनं कुरुत । (कौ अपि दौ)** **(2)**

(કર્તા સાથે યોગ્ય કૃતિ જોડો.) (કોઈપણ બે)

विभाग-'अ'	विभाग-'ब'
(56) महाकविः कालिदासः	(1) हर्षचरितम्
(57) पतञ्जलिः	(2) कुमारसम्भवम्
(58) बाणभट्टः	(3) भगवदज्जुकीयम्
	(4) महाभाष्यम्

- **रेखाङ्कितानि पदानि शुद्धानि कृत्वा गद्यखण्डं पुनः लिखत । (कानि अपि त्रीणि)** **(3)**

(રેખાંકિત પદોને શુદ્ધ કરીને ગદ્યખંડ ફરીથી લખો.) (કોઈપણ ત્રણ)

(59) एकदा सिद्धराजः **विचारपथं** आरुढः । सः **अचिंतयत्**, 'मालवविजयेन **अहु** धनस्य स्वामित्वम् प्राप्तवान् । 'तस्य **ग्रंथागारः** अपि मया प्राप्तः ।

- **अद्योदत्तस्य श्लोकस्य गुर्जरभाषायाम् अनुवादं कृत्वा अर्थविस्तारं कुरुत । (कोऽपि एकः)** **(3)**

(નીચે આપેલા શ્લોકનો ગુજરાતી ભાષામાં અનુવાદ કરીને અર્થવિસ્તાર કરો.) (કોઈપણ એક)

(60) सेवितव्यो महावृक्षः फल-च्छाया-समन्वितः ।
यदि दैवात्फलं नास्ति च्छाया केन निवार्यते ॥

अथवा

(61) कर्मण्येवाधिकारस्ते मा फलेषु कदाचन ।
मा कर्मफलहेतुर्भूः मा ते सङ्गोस्त्वकर्मणि ॥

:::::

SIS JUNAGADH